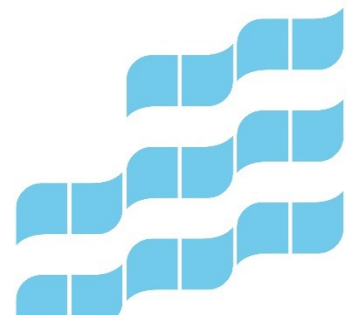

Sisäisen valvonnan järjestäminen ja kokonaisarvio

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoitus ja järjestäminen

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat johdon ja esimiesten toteuttamaa arjen johtamistyötä, joka perustuu lakiin, kaupunkistrategiaan ja eettisiin periaatteisiin. Jokaisen luottamushenkilön, johtajan ja esimiehen tulee johtaa näyttämällä hyvää esimerkkiä. Heidän tulee suunnitella ja toteuttaa johtamisessaan toimintaprosesseissa valvontatoimet, joilla edistetään tavoitteiden saavuttamista sekä ennaltaehkäistään resurssien tuhlaamista ja väärinkäytöksiä. Johto ja esimiehet ovat vastuussa siitä, että heidän alaisessaan toiminnassa noudatetaan lakia, kaupungin omia määräyksiä, sääntöjä ja ohjeita. Tämä edellyttää yksiselitteistä ja selkeää tehtävien ja toimivallan määrittelyä sekä jatkuvaa kouluttamista ja viestintää. Johdolla on selonottovelvollisuus alaisensa toiminnasta. Havaittuihin epäkohtiin, virheisiin tai poikkeamiin tulee aina puuttua tarkoituksenmukaisella tavalla, jotta organisaation johtamislinja pysyy yhdenmukaisena ja ennakoitavana. Johto ja esimiehet ovat vastuussa toiminnan jatkuvasta parantamisesta toimintaympäristön muutosten keskellä. Sisäisellä valvonnalla varmistetaan, että kaupungin päätökset perustuvat riittävään tietoon, toiminta on lain ja kaupungin päätösten mukaista, ja että omaisuudesta ja resursseista huolehditaan.

Tampereen kaupungin sisäisen valvonnan vastuut ja tehtävät määräytyvät kuntalain mukaisesti. Sisäisen valvonnan järjestämistä ohjaavat keskeiset määräykset ovat kaupunginvaltuuston hyväksymät hallintosääntö, eettiset toimintaperiaatteet sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Tärkeä päätös on myös kaupunginhallituksen hyväksymä hyvä hallinto- ja johtamistapa kaupunkikonsernissa -määräys. Näiden lisäksi toimintaa ohjataan muilla aihekohtaisilla konsernimääräyksillä, päätöksillä, ohjeilla sekä toimivallan delegointipäätöksillä. Johdon, esimiesten ja henkilöstön arjessa toteuttamat valvontatoimenpiteet ratkaisevat sisäisen valvonnan onnistumisen ja vaikuttavuuden.

Yhteenveto yksiköiden sisäisen valvonnan itsearvioinneista

Vuoden 2022 aikana otettiin käyttöön uusi sisäisen valvonnan itsearviointityökalu, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa sisäisen valvonnan tilasta, mutta ennen kaikkea lisätä ymmärrystä sisäisestä valvonnasta ja sen kehittämisestä jokapäiväisessä toiminnassa.

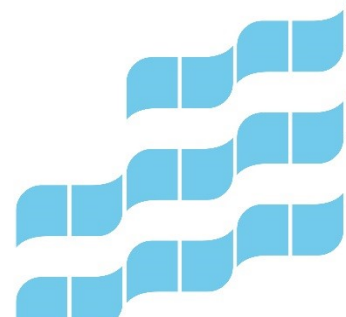
Palveluryhmät, konsernihallinnon yksiköt ja liikelaitokset toteuttivat johtoryhmätöinä sisäisen valvonnan itsearvioinnin. Itsearviointeja tehdessään yksiköt arvioivat sisäisen valvonnan toteutumista kuudella osa-alueella tarkastelemalla yksittäisiä sisäisen valvonnan käytäntöjä koskevia väittämiä ja omaa toimintaansa.

Arvioitavat osa-alueet olivat:

- johtajuus ja organisointi,
- suorituksen johtaminen, esihenkilötyö ja työnantajavelvoitteet
- riskien arviointi,
- hankinnat, sopimukset ja rahaliikenne,
- päätöksenteko, lakien noudattaminen ja tiedonhallinta,
- sisäisen valvonnan koulutus ja kehittäminen.

Merkittävimäksi kehittämiskohteeksi tunnistettiin riskien arvioinnin osa-alue. Kehittämistarpeena korostui erityisesti riskien arvioinnin hyödyntäminen jokapäiväisessä toiminnan kehittämisessä sekä riskienhallinnan osaaminen ja organisointi. Kaupungin riskienhallinnan prosessia on kehitetty viime vuosina ottamalla käyttöön riskienhallinnan tietojärjestelmä, prosessikuvaus, vuosikello ja kouluttamalla yksiköiden riskienhallinnan vastuuhenkilöitä riskienhallinnan kehittämisverkostossa. Arvioinnin perusteella kehitystyötä tulee edelleen jatkaa ja kehittää myös yksiköiden riskienhallinnan organisointia, vastuita ja rooleja operatiivisessa riskienhallinnassa.

Yksittäisten arviointiväittämien tuloksista koko kaupunkitasoisiksi kehittämiskohteiksi nousivat yhteistyön sujuvuus kaupungin yksiköiden välillä, varahenkilöjärjestelyjen toimivuus sekä uusien työntekijöiden perehdyttäminen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytäntöihin.

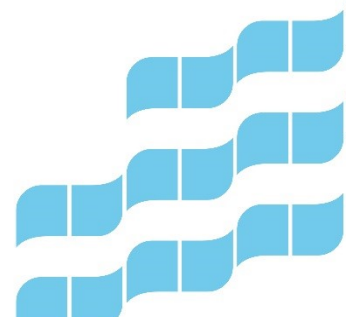
Yksiköt ovat tunnistaneet poikkeamia toiminnassaan ja määritelleet uusia riskienhallintakeinoja niiden ennaltaehkäisemiseksi tulevaisuudessa. Yleisemmät poikkeamat liittyvät maankäytön prosesseihin ja hankintoihin. Lisäksi useat yksiköt kantavat huolta henkilöstön saatavuudesta ja henkilöstöresurssien riittävydestä.

Sisäisen tarkastuksen havaintojen perusteella osa yksiköistä on arvioinut sisäisen valvonnan tilan todellista myönteisemmäksi. Seuraavan vuoden arvioinnin ohjeistuksessa korostetaan rehellisen ja huolellisen arvioinnin merkitystä toiminnan kehittämisessä. Oikein tehty arviointi on osa johdon selonottovelvollisuuden toteuttamista.

Tärkeitä sisäisen valvonnan muutoksia vuonna 2022

Vuoden 2022 aikana kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyt Tampereen kaupungin eettiset toimintaperiaatteet (29.8.2022, § 110). Voimassa oleviin eettisiin periaatteisiin tehtiin vähäisiä tarkennuksia ja niiden liitteeksi lisättiin luottamushenkilön huoneentaulu. Valmistelutyön taustaksi toteutettiin valtuutetuille kysely, jossa arvioitiin eettisten periaatteiden toteutumista. Kyselyyn vastanneet pitivät periaatteita pääosin hyvinä, mutta toivoivat niiden johdonmukaisempaa noudattamista erityisesti valtuustotyöskentelyssä. Vähäisen vastaajamäärän vuoksi kyselystä ei voi johtaa laajempia päätelmiä.

Lisäksi kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet (29.8.2022, § 110). Päätöstä päivitettiin vastaamaan hallintosäännön muutoksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan organisoinnissa. Lisäksi täsmennettiin riskienhallinnan prosessia sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja raportointiprosessia. Perusteisiin lisättiin myös periaatteet väärinkäytöksistä ilmoittamisesta, ilmoittajansuojelusta ja vastatoimien kiellosta. Taustalla on ilmoittajansuojelua koskevat lainsäädännön muutokset. Päätös sisältää nyt myös periaatteet vakuutustoiminnasta, jotta kaupungin vakuuttaminen perustuu yhtenäisiin toimintatapoihin ja periaatteisiin.

Vuonna 2022 Tampereen kaupunki liittyi Sano ei korruptiolle -kampanjaan. Lisäksi vuoden aikana uudistettiin sisäisen valvonnan arviointia ja koulutettiin aiheesta johtoryhmiä. Vuoden aikana vastaanotettiin kymmenen ilmoitusta väärinkäytösten ilmoituskanavaan, joista osasta käynnistettiin laajempi selvitys ja sisäisen valvonnan kehittämistoimia. Yleisin ilmoituksen aihe oli julkiset hankinnat.

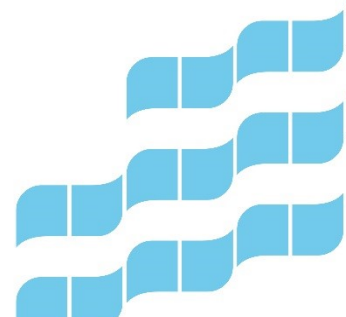
Sisäisen tarkastuksen järjestäminen ja keskeisiä tuloksia

Tampereen kaupunki on järjestänyt riippumattoman sisäisen tarkastuksen johdon sisäisen valvonnan järjestämistehtävän tueksi. Sen tehtävänä on arvioida riskiperustaisesti hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus toimii pormestarin, kaupunginhallituksen ja konsernijohtajan alaisuudessa ja raportoi havainnoistaan tarkastuskohteiden lisäksi suoraan kaupunginhallitukselle, pormestarille ja konsernijohtajalle.

Sisäinen tarkastus on tarkastanut yksiköiden ja toiminnan johtamis-, riskienhallinta- ja valvontaprosesseja. Vuonna 2022 tarkastusten aiheina ovat olleet mm. kaupunginhallituksen päätösten valmisteluprosessi, hankinta- ja sopimustoiminta sekä -valvonta, pysäköinnin maksutulojen valvonta, hyvinvointialueuudistukseen liittyvät siirrot ja riskienhallinta sekä varhaiskasvatuspaikkojen myöntämisprosessi. Merkittävimmät vuoden aikana tehdyt havainnot liittyvät edellisen vuoden tavoin hankinta- ja sopimustoiminnan valvontaan, jossa on edelleen merkittävä kehittämistarve. Usean tarkastuksen havaintona oli erityisesti sopimuskauden aikaisen valvonnan puutteet. Vuoden 2022 lopussa aloitettiin kaksi erityistarkastusta sivistyspalveluiden palvelualueella. Sisäinen tarkastus raportoi havainnoista kaupunginhallitukselle vuonna 2023.

Kaupunginhallituksen kokonaisarvio ja tunnistetut kehittämistarpeet

Kaupungin toiminnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tuottaneet pääosassa organisaatiota kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta ja lainmukaisuudesta. Olennaisissa

valvontaprosesseissa on kuitenkin havaittu heikkouksia ja poikkeamia, jotka vaativat välittömiä kehittämistoimia vuoden 2023 aikana.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tärkeimmät kehittämistarpeet ovat:

- pitkään käytössä olleiden sopimusten ja toimintatapojen arvioiminen ja uudistaminen,
- hankinta- ja sopimustoiminnan valvonnan sekä sopimusaikaisten valvontakäytäntöjen kehittäminen ja
- sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osaamisen kehittäminen ja valvonnan vahvistaminen yksiköiden esihenkilötyössä, johtamisessa ja käytännöissä.

